

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 14/2010-53

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 31. marca 2010 v senáte zloženom z predsedu Milana Ľalíka, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Petra Brňáka v konaní o sťažnosti A. P., t. č. vo väzbe, zastúpeného advokátom Mgr. Š. S., N., vo veci namietaného porušenia

- jeho práva na neodkladné a urýchlené rozhodovanie o zákonnosti väzby podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Okresného súdu Nitra sp. zn. 4 Tp 128/2009 z 22. júla 2009 a uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 7 Tpo 35/2009 z 19. augusta 2009, ako aj postupom, ktorý predchádzal ich vydaniu, v súvislosti s rozhodovaním o jeho žiadosti o prepustenie z väzby zo 16. júna 2009 a

- jeho práva na preskúmanie zákonnosti väzby podľa čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 7 Tpo 35/2009 z 19. augusta 2009 v súvislosti s nerozhodnutím o jeho návrhu na nahradenie jeho väzby peňažnou zárukou, takto

r o z h o d o l :

1. Právo A. P. na neodkladné a urýchlené rozhodovanie o zákonnosti väzby podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Okresného súdu Nitra sp. zn. 4 Tp 128/2009 z 22. júla 2009 a uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 7 Tpo 35/2009 z 19. augusta 2009, ako aj postupom, ktorý predchádzal ich vydaniu, v súvislosti s rozhodovaním o jeho žiadosti o prepustenie z väzby zo 16. júna 2009 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Právo A. P. na preskúmanie zákonnosti väzby podľa čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 7 Tpo 35/2009 z 19. augusta 2009 v súvislosti s nerozhodnutím o jeho návrhu na nahradenie jeho väzby peňažnou zárukou **p o r u š e n é b o l o .**

3. A. P. **p r i z n á v a** úhradu trov konania v sume 303,30 € (slovom tristotri eur a tridsať centov), ktoré **s ú p o v i n n é** zaplatiť Okresný súd Nitra v sume 151,65 € (slovom stopäťdesiatjeden eur a šesťdesiatpäť centov) a Krajský súd v Nitre v sume 151,65 € (slovom stopäťdesiatjeden eur a šesťdesiatpäť centov) na účet jeho právneho zástupcu Mgr. Š. S., N., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. I. ÚS 14/2010 z 20. januára 2010 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon

o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť A. P., t. č. vo väzbe (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom Mgr. Š. S., N., v časti, v ktorej namietal porušenie svojho práva na neodkladné a urýchlené rozhodovanie o zákonnosti svojej väzby podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 4 Tp 128/2009 z 22. júla 2009 (ďalej len „uznesenie z 22. júla 2009“) a uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 7 Tpo 35/2009 z 19. augusta 2009 (ďalej len „uznesenie z 19. augusta 2009“), ako aj postupom, ktorý predchádzal ich vydaniu, v súvislosti s rozhodovaním o jeho žiadosti o prepustenie z väzby zo 16. júna 2009, ako aj v časti, v ktorej namietal porušenie svojho práva na preskúmanie zákonnosti svojej väzby podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru a podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy uznesením krajského súdu z 19. augusta 2009 v súvislosti s nerozhodnutím o jeho návrhu na nahradenie jeho väzby peňažnou zárukou. Sťažnosť sťažovateľa bola doplnená prostredníctvom jeho právneho zástupcu podaniami doručenými ústavnému súdu 8. januára 2010 a 8. marca 2010.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že Úradom boja proti organizovanej kriminalite bolo proti sťažovateľovi začaté trestné stíhanie vo veci vedenej pod ČVS: PPZ-9/BOK-Z-2009 pre zločin hrubého nátlaku formou spolupáchateľstva podľa § 20 k § 190 ods. 1 Trestného zákona.

Sťažovateľ bol uznesením okresného súdu sp. zn. 4 Tp 77/09 zo 17. apríla 2009 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 7 Tpo 19/2009 z 21. apríla 2009 vzatý do väzby z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku (väzba mu začala plynúť od 14. apríla 2009).

Na základe uznesenia okresného súdu sp. zn. 4 Tp 199/2009 z 22. októbra 2009 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 7 Tpo 49/2009 z 27. októbra 2009 bola väzba sťažovateľa predĺžená.

Sťažovateľ podal 16. júna 2009 Okresnej prokuratúre Nitra (ďalej len „okresná prokuratúra“) prostredníctvom svojho advokáta žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu, v ktorej zároveň pre prípad nevyhovenia jeho žiadosti požiadal aj o nahradenie väzby peňažnou zárukou, písomným sľubom alebo dohľadom probačného a mediačného úradníka. Okresná prokuratúra uvedenú žiadosť sťažovateľa zamietla a postúpila ju okresnému súdu.

Žiadosť sťažovateľa bola uznesením okresného súdu z 22. júla 2009 zamietnutá a ďalšími výrokmi okresný súd neprijal jeho písomný sľub a jeho väzbu nenahradil dohľadom probačného a mediačného úradníka. Sťažovateľ podal proti uzneseniu okresného súdu z 22. júla 2009 sťažnosť, ktorá bola uznesením krajského súdu z 19. augusta 2009 zamietnutá ako nedôvodná. Uznesenie krajského súdu z 19. augusta 2009 bolo sťažovateľovi doručené 17. septembra 2009.

Celková doba konania v predmetnej veci trvajúca 93 dní (od doručenia žiadosti sťažovateľa zo 16. júna 2009 až po doručenie rozhodnutia v predmetnej veci sťažovateľovi 17. septembra 2009) podľa sťažovateľa nezodpovedá povinnosti okresného súdu a krajského súdu konať neodkladne a urýchlene pri rozhodovaní o zákonnosti väzby podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru a podľa čl. 17 ods. 2 ústavy. Uvedeným postupom súdov zúčastnených na rozhodovaní vo veci jeho žiadosti bolo sťažovateľovi „*neoprávnene bránené opätovne požiadať o prepustenie z väzby, čím navyše nebolo možné kontrolovať zákonnosť väzby v mesačnej periodicite*“. Postupom súdov zúčastnených na rozhodovaní v predmetnej veci bolo sťažovateľovi odopreté právo na periodickú kontrolu zákonnosti jeho väzby v rozpore s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), ale aj § 73 ods. 3 Trestného poriadku.

Vzhľadom na uvedené podľa sťažovateľa v jeho prípade nie je postačujúce, aby k náprave protiprávneho stavu došlo len vyslovením porušenia v sťažnosti označených práv, a preto by podľa neho bolo „*na mieste tento stav napraviť*“ jeho „*okamžitým*“ prepustením z väzby na slobodu a priznaním primeraného zadosťučinenia v peniazoch.

Podľa sťažovateľa sa okresný súd v predmetnom konaní nezaoberal jeho alternatívnym návrhom na nahradenie väzby peňažnou zárukou, pretože o tomto návrhu nerozhodol vo výrokovej časti svojho uznesenia z 22. júla 2009. V sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu z 22. júla 2009 podanej prostredníctvom advokáta sťažovateľ upozornil krajský súd, že okresný súd v predmetnej veci nepreskúmal ním ponúknutú peňažnú záruku. K uvedenej argumentácii sťažovateľa krajský súd v odôvodnení svojho uznesenia z 19. augusta 2009 uviedol: *„Pokiaľ obvinený v písomných dôvodoch sťažnosti namietal skutočnosť, že súd I. stupňa nerozhodol o ponúknutej peňažnej záruke ako spôsobe nahradenia väzby, tu nadriadený súd poukazuje na skutočnosť, že pokiaľ súd I. stupňa nevidel možnosť nahradenia väzby týmto inštitútom, nebolo potrebné, aby o ňom rozhodoval vo výrokovej časti napadnutého uznesenia. Je postačujúce, že sa touto skutočnosťou vysporiadal v odôvodnení napadnutého uznesenia.“*

Z uvedeného vyplýva, že ani postupom krajského súdu nedošlo k náprave postupu okresného súdu a návrh sťažovateľa na nahradenie väzby peňažnou zárukou zostal nepreskúmaný, čím podľa sťažovateľa došlo k porušeniu jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, ako aj práva podľa čl. 5 ods. 3 ústavy.

Na základe uvedeného sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vydal nález, v ktorom vysloví, že jeho základné práva podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru boli uznesením okresného súdu z 22. júla 2009 a uznesením krajského súdu z 19. augusta 2009 porušené, zaviazal súdy zúčastnené na rozhodovaní v jeho veci na úhradu primeraného finančného zadost'učinenia v sume spolu 5 000 € (z toho okresný súd 2 000 € a krajský súd 3 000 €) a na úhradu trov jeho právneho zastúpenia a zároveň zrušil uznesenie krajského súdu z 19. augusta 2009.

K sťažnosti sťažovateľa sa na základe výzvy ústavného súdu podaním doručeným 18. februára 2010 vyjadril okresný súd prostredníctvom svojho predsedu. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení opísal chronologický priebeh konania v súvislosti s rozhodovaním o jeho vzatí do väzby, z ktorého podľa neho *„jednoznačne vyplýva, že Okresný súd Nitra ako i Krajský súd v Nitre o väzbe rozhodoval urýchlene a bez*

prieťahov““ Vo svojom vyjadrení predseda okresného súdu ďalej podrobne chronologicky opísal priebeh procesných úkonov súvisiacich s rozhodovaním o žiadosti sťažovateľa o prepustenie na slobodu zo 16. júna 2009 v predmetnom konaní a následne uviedol: „Z tejto analýzy jednoznačne vyplýva tá skutočnosť, že Okresný súd Nitra, sudca pre prípravné konanie, po podaní žiadosti o prepustenie z väzby obvineného konal bez zbytočných prieťahov, urýchlene stanovil termín vypočutia obvineného, urýchlene vypracoval uznesenie a urýchlene aj zaslal spis sp. zn. 4Tp/128/2009 na rozhodnutie Krajskému súdu v Nitre na základe sťažnosti obvineného.

Som toho názoru, že zo strany Okresného súdu Nitra nedošlo k prieťahom konania a ani k porušeniu § 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a tiež nedošlo k porušeniu Článku 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky.“

Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti sťažovateľa podaním doručeným 22. februára 2010 vyjadril krajský súd prostredníctvom svojej predsedníčky, ktorá vo svojom vyjadrení okrem iného uviedla: *„Na tunajšom krajskom súde sa nachádza tzv. zberný spis, ktorý obsahuje rozhodnutie súdu I. stupňa - Okresného súdu Nitra sp. zn. 4Tp/128/2009 z 22. 7. 2009 a uznesenie súdu II. Stupňa - Krajského súdu v Nitre sp. zn. 7Tpo/35/2009 z 19. 8. 2009. Po oboznámení sa s obsahom oboch uznesení konštatujem, že súd I. stupňa v citovanom uznesení podrobne poukázal na všetky okolnosti prípadu a rozhodné skutočnosti významné z hľadiska rozhodovania o žiadosti obvineného A. P. o prepustenie z väzby na slobodu. Z jeho odôvodnenia na str. 3 vyplýva, že súd sa zaoberal aj ponukou peňažnej záruky zo strany obvineného a že k nej zaujal aj jasné a zrozumiteľné stanovisko. Táto skutočnosť rovnako vyplýva aj z rozhodnutia krajského súdu, ktorý sa zaoberal námietkami obvineného týkajúcimi sa ponuky peňažnej záruky (str. 3) a tiež k nim zaujal aj jasné a zrozumiteľné stanovisko.*

Vychádzajúc z uvedeného súd II. stupňa postupoval v súlade s prieskumnou povinnosťou vyplývajúcou mu z ustanovenia § 192 ods. 1 písm. a), b) Tr. por., a teda nie je pravdou, že by sa v rámci rozhodovania nezaoberal ponukou peňažnej záruky obvineného A. P. V tomto smere bol jeho postup (rovnako tak aj postup súdu I. stupňa) v súlade s ustanovením § 81 ods. 2 Tr. por., v zmysle ktorého ak súd zistí splnenie zákonných podmienok uvedených v § 81 ods. 2 prvej vety Tr. por., vydá kladné rozhodnutie –

opatrenie, v ktorom určí výšku peňažnej záruky a spôsob jej zloženia. Ak zákonné podmienky nie sú splnené – ako tomu bolo aj v predmetnej veci – tak opatrenie podľa písm. a) súd nevydáva, ale postupuje tak, ako to upravuje písm. b), t. j. bez vydania takého opatrenia.

Pretože u obvineného A. P. boli v danom štádiu trestného stíhania splnené všetky formálne a materiálne dôvody väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Tr. por., väzba bola plne odôvodnená a podľa môjho názoru nebola v rozpore ani s jej účelom. Nie je teda daný žiadny právne relevantný dôvod na priznanie akéhokoľvek finančného zadosťučinenia, ktorého sa sťažovateľ domáha.“

Právny zástupca sťažovateľa sa k zaslaným stanoviskám súdov zúčastnených na rozhodovaní vo veci vyjadril podaním doručeným ústavnému súdu 8. marca 2010, v ktorom v plnom rozsahu zotrval na svojej argumentácii uvedenej v sťažnosti, podľa ktorej celková dĺžka konania o jeho žiadosti o prepustenie na slobodu zo 16. júna 2009 bola neprimerane dlhá a nezodpovedala požiadavke konať urýchlene pri preskúmaní zákonnosti jeho väzby. Vo vzťahu k námietke nerozhodnutia o sťažovateľovom alternatívnom návrhu na nahradenie väzby peňažnou zárukou poukázal právny zástupca vo svojom stanovisku na vyjadrenie predsedu okresného súdu z 10. februára 2010, z ktorého je zrejmé, že okresný súd peňažnú záruku nepreskúmal a nerozhodol o nej, a preto ani uznesenie krajského súdu z 19. augusta 2010 „*nebolo na mieste*“. K vyjadreniu predsedníčky krajského súdu, v ktorom poukazuje na výklad § 81 ods. 1 a 2 písm. a) a b) Trestného poriadku, právny zástupca sťažovateľa uviedol, že ho považuje za nesprávne a odporujúce platnej právnej úprave. S poukazom na nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 199/08 z 24. novembra 2005 právny zástupca sťažovateľa poukázal na to, že „*protiprávny stav*“ jeho väzby „*pretrváva a nemožno ho napraviť neskorším rozhodnutím*“, a preto je v uvedenom konaní potrebné neodkladne rozhodnúť o jeho prepustení na slobodu.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde vo veci sťažnosti sťažovateľa upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát predmetnú sťažnosť

prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne podaných stanovísk účastníkov a obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody v súlade s ustanoveniami odseku 1 písm. c) tohto článku, musí byť ihneď predvedený pred sudcu alebo inú úradnú osobu splnomocnenú zákonom na výkon súdnej právomoci a má právo byť súdený v primeranej lehote alebo prepustený počas konania. Prepustenie sa môže podmieniť zárukou, že sa dotknutá osoba ustanoví na pojednávanie.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

II.1 K namietanému porušeniu sťažovateľových práv uznesením krajského súdu z 19. augusta 2009 v súvislosti s nerozhodnutím o jeho návrhu na nahradenie väzby peňažnou zárukou

Sťažovateľ v sťažnosti namietal porušenie svojho práva na preskúmanie zákonnosti svojej väzby podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru a podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy uznesením krajského súdu z 19. augusta 2009 o zamietnutí jeho sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu z 22. júla 2009. K porušeniu uvedených práv došlo podľa sťažovateľa v dôsledku toho, že súdy zúčastnené na rozhodovaní v jeho veci sa vo výroku svojich uznesení nezaoberali jeho návrhom na nahradenie väzby peňažnou zárukou podaným v rámci jeho žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu zo 16. júna 2009. Krajský súd podľa názoru sťažovateľa nenapravil pochybenie okresného súdu, ktorý nerozhodol o ním ponúknutej peňažnej záruke, a to aj napriek tomu, že sťažovateľ túto skutočnosť namietal vo svojej sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu z 22. júla 2009.

Ústavný súd z uznesenia okresného súdu z 22. júla 2009 zistil, že obsahuje výrok, ktorým sa žiadosť sťažovateľa o jeho prepustenie z väzby zamietla, pretože naďalej trvajú dôvody jeho väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, ako aj výrok o neprijatí písomného sľubu sťažovateľa podľa § 80 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku a výrok o neprijatí návrhu sťažovateľa na nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka podľa § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

V odôvodnení uznesenia okresného súdu z 22. júla 2009 vo vzťahu k existencii dôvodov väzby a možnosti nahradenia väzby sťažovateľa miernejšími zabezpečovacími prostriedkami sa uvádza: *„Dôvodnosť podozrenia, že obvinený spáchal skutok spolu s ďalšími spoluobvinenými vyplýva práve z doteraz vykonaného dokazovania, o čom svedčia výpovede poškodeného a ďalších vypočutých svedkov.*

Podľa názoru sudkyne pre prípravné konanie aj v terajšom štádiu prípravného konania, napriek už vykonaným dôkazom, naďalej trvajú dôvody väzby, pretože nepominuli konkrétne skutočnosti, ktoré ju odôvodňovali pri vzatí obvineného do väzby. Z uznesenia

o vznesení obvinenia vyšetrovateľom Okresného riaditeľstva PZ v Nitre ÚJKP č. ORP-144/2-OVK-NR-2009-OR zo dňa 3. 2. 2009 vyplýva, že voči obvinenému A. P. a spol. bolo vznesené obvinenie pre zločin vydierania spolupáchatelstvom podľa § 20 k § 189 odsek 1 Trestného zákona, ktorého sa mal dopustiť v mesiaci marec 2008, v ktorom v súčasnej dobe prebieha v prípravnom konaní vyšetovanie. Z rozsudku Okresného súdu Nitra sp. zn. 6T 117/2008 zo dňa 16. 6. 2009, voči ktorému obžalovaný podal odvolanie dňa 25. 6. 2009, bolo zistené, že týmto rozsudkom bol uznaný vinným zo zločinu vydierania podľa § 189 odsek 1 Tr. zák. za skutok spáchaný v presne nezistených dňoch od mesiaca marec roku 2008 do 16. 4. 2008. Napriek tomu, že sa skutok, za ktorý bol obvinený vzatý do väzby mal páchať v období od polovice roka 2007 do začiatku roku 2008, a obvinenia boli vznesené voči nemu v apríli, resp. februári 2009, mal súd z vyššie uvedených skutočností preukázané, že existujú konkrétne skutočnosti, ktoré odôvodňujú väzbu podľa § 71 odsek 1 písmeno c) Trestného poriadku, keďže obvinený sa opakovane dopúšťal násilnej trestnej činnosti a je tu dôvodná obava, že v prípade prepustenie z väzby na slobodu, bude pokračovať v páchaní rovnakej alebo obdobnej trestnej činnosti.

Kategorické popieranie dôvodnosti väzby obvineným, a teda neexistencia akéhokoľvek dôvodu väzby v jeho prípade zároveň vylučuje postup súdu pri zvažovaní možnosti nahradenia väzby sľubom obvineného, dohľadom probačného a mediačného úradníka v zmysle § 80 písmeno b), c) Trestného poriadku, resp. nahradenie väzby peňažnou zárukou. Postup súdu v zmysle § 80 Trestného poriadku, resp. § 81 Trestného poriadku, je možný iba v prípade existencie niektorých z dôvodov väzby, čo však u obvineného podľa jeho názoru nie je preukázané a okrem toho podľa názoru súdu, vzhľadom na povahu prejednávaného prípadu v terajšom štádiu konania nie sú splnené zákonné podmienky na obvineným navrhovaný postup.“

Krajský súd v uznesení z 19. augusta 2009, ktorým zamietol sťažnosť sťažovateľa, vo vzťahu k jeho argumentácii, podľa ktorej okresný súd o jeho návrhu na prijatie peňažnej záruky nerozhodol, uviedol: „Pokiaľ obvinený v písomných dôvodoch sťažnosti namietal skutočnosť, že súd I. stupňa nerozhodol o ponúknutej peňažnej záruke ako spôsobe nahradenia väzby, tu nadriadený súd poukazuje na skutočnosť, že pokiaľ súd I. stupňa nevidel možnosť nahradenia väzby týmto inštitútom, nebolo potrebné, aby o ňom

rozhodoval, vo výrokovej časti napadnutého uznesenia. Je postačujúce, že sa touto vysporiadal v odôvodnení napadnutého uznesenia.“

Pokiaľ ide o výklad samotného pojmu „záruka“ v zmysle čl. 5 ods. 3 dohovoru, z doterajšej judikatúry ESĽP možno vyvodiť, že má autonómny obsah, ktorý je nezávislý od terminológie používanej vo vnútroštátnom práve. Zárukou treba rozumieť akýkoľvek prostriedok prípustný podľa vnútroštátneho práva, ktorý je miernejší ako obmedzenie osobnej slobody a ktorý je zároveň spôsobilý zabezpečiť účasť obvineného na pojednávaní. Spravidla ide o peňažnú záruku (kauciu), ale aj o iné formy záruk, napríklad odovzdanie cestovného pasu (Stögmüller c. Rakúsko z 10. novembra 1969), stanovenie povinnosti mať stále bydlisko, hlásiť sa v pravidelných intervaloch atď.

Z doterajšej judikatúry ESĽP k druhej vete čl. 5 ods. 3 dohovoru, ktorá sa vytvárala postupne, tiež vyplýva, že prepustenie na základe záruky je len možnosťou, a nie oprávnením osoby pozbavenej osobnej slobody. Pri posudzovaní jej opodstatnenosti má záruka prednosť pred pokračovaním väzby. Uplatňuje sa nielen v prípade takzvanej útekovej väzby, ako by tomu nasvedčovala formulácia účelu tejto záruky (zabezpečenie prítomnosti na pojednávaní), ale je možné ňou nahradiť aj väzbu realizovanú na základe iných dôvodov. V rozpore s dohovorom by bolo, ak by vnútroštátne právo vylučovalo v prípade niektorých trestných činov vôbec možnosť záruky (Caballero c. Spojené kráľovstvo z 8. februára 2000, S. B. C. c. Spojené kráľovstvo z 19. júna 2001).

Uvedené východiská judikatúry ESĽP k čl. 5 ods. 3 druhej vete dohovoru ústavný súd už viackrát zohľadnil vo svojej judikatúre a v tejto súvislosti uviedol, že čl. 5 ods. 3 dohovoru síce nepriznáva jednotlivcovi absolútne právo byť prepustený na záruku, ale umožňuje mu žiadať o prepustenie na slobodu s poskytnutím záruky. Súdnym orgánom vzniká v tejto súvislosti povinnosť zvážiť, či sa poskytnutím určitej záruky dosiahne rovnaký účel, aký bol sledovaný vzatím osoby do vyšetrovacej väzby. Pri posudzovaní jej opodstatnenosti má záruka prednosť pred pokračovaním väzby (I. ÚS 239/04, II. ÚS 38/05, II. ÚS 60/08).

Ústavný súd v súvislosti s námietkou sťažovateľa, podľa ktorej sa súdy zúčastnené na rozhodovaní v jeho veci nezaoberali jeho návrhom na nahradenie väzby peňažnou zárukou, zistil, že ako vo výroku uznesenia okresného súdu z 22. júla 2009, tak aj vo výroku uznesenia krajského súdu z 19. augusta 2009 chýba výrok obsahujúci rozhodnutie o ponúknutej peňažnej záruke, avšak na druhej strane z citovaných častí odôvodnení uvedených uznesení možno vyvodíť, že oba súdy zúčastnené na rozhodovaní v tejto veci sa návrhom sťažovateľa na nahradenie väzby peňažnou zárukou zaoberali a túto neprijali. Krajský súd pritom vo vzťahu k neexistencii samostatného výroku o návrhu na nahradenie väzby peňažnou zárukou v odôvodnení svojho uznesenia z 19. augusta 2009 uviedol, že pokiaľ okresný súd nevidel možnosť nahradenia väzby týmto inštitútom (peňažnou zárukou), nebolo potrebné, aby o ňom rozhodol vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Uvedený právny názor podporila vo svojej argumentácii k tejto veci aj predsedníčka krajského súdu, ktorá v rámci svojho vyjadrenia z 11. februára 2010 (doručené ústavnému súdu 22. februára 2010) uviedla, že krajský súd preskúmal návrh sťažovateľa na nahradenie väzby peňažnou zárukou, avšak rozhodnúť samostatným výrokom o tom, že peňažnú záruku neprijíma, s ohľadom na znenie § 81 ods. 2 Trestného poriadku, nebolo potrebné.

Z uvedeného je zrejmé, že podstatnou pre rozhodnutie v tejto veci je otázka, či výklad § 81 ods. 2 Trestného poriadku, ktorý aplikoval krajský súd v rámci svojho rozhodnutia, podľa ktorého je postačujúce, ak sa s návrhom sťažovateľa na nahradenie jeho väzby peňažnou zárukou vysporiada súd v rámci odôvodnenia svojho rozhodnutia bez toho, aby o ňom samostatne rozhodol vo výrokovej časti svojho rozhodnutia, možno považovať za ústavne konformný, resp. či takýto výklad § 81 ods. 2 Trestného poriadku je v súlade so zárukami, ktoré možno vyvodíť pre rozhodovanie o väzbe, resp. jej ďalšom trvaní z príslušných ustanovení ústavy a dohovoru, ako aj jeho doterajšej judikatúry.

Ústavný súd už na túto otázku poskytol podrobnú odpoveď v rámci svojej judikatúry napr. v rozhodnutí sp. zn. IV. ÚS 227/09, v ktorom s poukazom na znenie § 72 ods. 1 a 2 a § 81 ods. 2 a nasl. Trestného poriadku dôvodovej správy k zákonu č. 5/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov vo

vzťahu k § 81 ods. 2 Trestného poriadku (bod 24), ako aj s poukazom na judikatúru ústavného súdu a ESLP dospel k záveru, podľa ktorého ústavne konformný výklad § 81 ods. 2 Trestného poriadku znamená, že súd v prípade ak vzhľadom na okolnosti prípadu dospeje k záveru, že väzbu nemožno nahradiť peňažnou zárukou, nevydá opatrenie, ktorým určí výšku peňažnej záruky a spôsob jej zloženia, pretože by išlo o nadbytočný krok, ale priamo bez vydania tohto opatrenia rozhodne uznesením o neprijatí peňažnej záruky. Naopak, v prípade, ak súd dospeje k záveru, že peňažnú záruku prijme, rozhodne zároveň aj o jej výške a spôsobe zloženia. V uvedenom náleze taktiež ústavný súd opätovne poukázal na potrebu individualizovať výrokovú časť rozhodnutia súdu o väzbe, resp. jej ďalšom trvaní, ktorým sa zasahuje do práva na osobnú slobodu zaručeného ústavou i dohovorom, tak aby z nej zjavne vyplývalo, že súd rozhodol o všetkých návrhoch obvineného (sťažovateľa), ktorá vyplýva zo záujmu na zachovaní právnej istoty, ako jedného z atribútov právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd nepovažuje výklad znenia § 81 ods. 2 Trestného poriadku aplikovaný krajským súdom v jeho uznesení z 19. augusta 2009 za ústavne konformný. Podľa názoru ústavného súdu bolo povinnosťou krajského súdu napraviť pochybenie okresného súdu spočívajúce v tom, že vo výroku uznesenia okresného súdu z 22. júla 2009 chýba výrok o prijatí, resp. neprijatí sťažovateľom ponúknutej peňažnej záruky.

Ústavný súd na základe uvedeného rozhodol, že uznesením krajského súdu z 19. augusta 2009 boli porušené základné práva sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, ako aj jeho právo podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru.

II.2 K namietanému porušeniu sťažovateľových práv postupom okresného súdu a krajského súdu v súvislosti s rozhodovaním o jeho žiadosti o prepustenie na slobodu zo 16. júna 2009

Sťažovateľ v sťažnosti taktiež namietal, že pri rozhodovaní o jeho žiadosti o prepustenie na slobodu zo 16. júna 2009 došlo aj k porušeniu jeho práva na urýchlené

rozhodovanie o zákonnosti jeho väzby postupom okresného súdu, ako aj postupom krajského súdu.

Z judikatúry ESLP vyplýva, že väzba má mať striktne obmedzené trvanie, a preto má byť zaručená možnosť jej kontroly v krátkych intervaloch. V texte čl. 5 ods. 4 dohovoru použitý anglický výraz „speedily“ a francúzsky výraz „a bref délai“ (v slovenskom preklade „urýchlene“) jasne indikuje, čo musí byť v danom prípade hlavným predmetom záujmu. Aké časové obdobia budú akceptovateľné a aké nie, bude zrejme závisieť od konkrétnych okolností (Bezichieri z roku 1989, A-164, § 21, Neumeister z roku 1968, A-8, § 24 a Sanchez - Reisse z roku 1986, A-107, § 55).

Článok 5 ods. 4 dohovoru tým, že osobám pozbaveným slobody zaručuje právo iniciovať konanie, v ktorom môžu spochybnit' zákonnosť pozbavenia slobody, dáva týmto osobám právo aj na to, aby po začatí takéhoto konania bolo súdom urýchlene rozhodnuté o zákonnosti pozbavenia slobody a nariadené jeho ukončenie, ak sa ukáže ako nezákonné (Rehbock c. Slovinsko, rozhodnutie z 28. novembra 2000, Vodeničarov c. Slovenská republika, rozsudok z 21. decembra 2000, § 33 - 36).

Ústavný súd už v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou (v rámci ktorej sa zaoberal požiadavkou urýchlenosti rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby aj z hľadiska čl. 5 ods. 4 dohovoru) uviedol, že jednotlivé lehoty sa z hľadiska požiadaviek neodkladnosti alebo urýchlenosti posudzujú podľa všetkých okolností prípadu. V zásade však požiadavke neodkladnosti rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, resp. podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru nezodpovedá lehota počítaná na mesiace, ale na týždne. Tejto požiadavke preto spravidla nemôže zodpovedať lehota konania presahujúca na jednom stupni súdu dobu jedného mesiaca a ani nečinnosť trvajúca týždne (III. ÚS 255/03).

Zo spisového materiálu v predmetnej veci vyplýva, že žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu zo 16. júna 2009 (doručená okresnej prokuratúre 17. júna 2009) spolu so stanoviskom okresnej prokuratúry zo 6. júla 2009 bola okresnému súdu

doručená 7. júla 2009. Okresný súd o nej rozhodol uznesením z 22. júla 2009 na verejnom zasadnutí po vypočutí sťažovateľa. Sťažovateľ proti tomuto uzneseniu priamo na verejnom zasadnutí podal sťažnosť, ktorú odôvodnil prostredníctvom svojho právneho zástupcu podaním doručeným okresnému súdu 27. júla 2009. Písomné uznesenie okresného súdu z 22. júla 2009 bolo vypracované 28. júla 2009 a v ten istý deň expedované účastníkom konania (doručené všetkým v čase od 30. júla 2009 do 20. augusta 2009). Spisový materiál v predmetnej veci bol následne 11. augusta 2009 predložený krajskému súdu.

Krajský súd o sťažnosti sťažovateľa rozhodol na neverejnom zasadnutí uznesením z 19. augusta 2009 a spis v tejto veci spolu s písomným vyhotovením tohto rozhodnutia bol okresnému súdu vrátený späť 9. septembra 2009. Uznesenie krajského súdu z 19. augusta 2009 bolo expedované všetkým účastníkom konania 11. septembra 2009. Sťažovateľ si ho prevzal 17. septembra 2009, jeho právni zástupcovia 17. a 18. septembra 2009.

Z uvedeného vyplýva, že celkovo konanie o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby zo 16. júna 2009 trvalo 92 dní. Z uvedeného obdobia okresnej prokuratúry, ktorú však sťažovateľ v sťažnosti za porušovateľa svojich práv neoznačil, trvalo 20 dní, kým žiadosť o prepustenie z väzby zo 16. júna 2009 spolu so svojím stanoviskom predložila okresnému súdu. Konanie vedené okresným súdom v predmetnej veci spolu s časom potrebným na vykonanie úkonov súvisiacich s podanou sťažnosťou a časom potrebným na doručenie rozhodnutia krajského súdu trvalo spolu 35 dní. Z uvedeného obdobia na ťarchu okresného súdu nemožno započítať obdobie trvajúce prinajmenšom 6 dní (od vydania uznesenia z 22. júla 2009 do 28. júla 2009, keď bolo okresnému súdu doručené odôvodnenie sťažnosti sťažovateľa proti tomuto uzneseniu). Krajskému súdu následne po doručení spisového materiálu v predmetnej veci trvalo len 8 dní, kým o sťažnosti sťažovateľa rozhodol, avšak ďalších 20 dní potreboval na vyhotovenie svojho rozhodnutia a jeho doručenie okresnému súdu.

Vzhľadom na požiadavku urýchlenosti konania o preskúmanie zákonnosti väzby bolo povinnosťou súdov zúčastnených na rozhodovaní v predmetnej veci pri svojom postupe neustále prihliadať aj na celkovú dĺžku trvania uvedeného konania. S ohľadom na dátum

doručenia žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby zo 16. júna 2009 mali tak okresný súd, ako i krajský súd venovať osobitnú pozornosť v záujme ďalšieho nepredlžovania konania o nej. Podľa názoru ústavného súdu okresný súd takto nepostupoval predovšetkým v súvislosti s vykonávaním úkonov spojených s nariadením verejného zasadnutia a predložením veci krajskému súdu a krajský súd predovšetkým v súvislosti s vykonávaním úkonov spojených s vyhotovením rozhodnutia a jeho predložením okresnému súdu na doručenie. Konanie v predmetnej veci sa preto aj v dôsledku postupu súdov zúčastnených na rozhodovaní v predmetnej veci neprimerane predĺžilo a neprebehlo v súlade s požiadavkou urýchlenosti.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že celkovú dĺžku tohto konania nemožno akceptovať ani z hľadiska vnútroštátnych kritérií, ani z hľadiska kritérií, ktoré uplatňuje EŠLP, a svojím postupom v tomto konaní tak okresný súd, ako aj krajský súd porušili právo sťažovateľa na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti väzby podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru a základné právo podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy.

III.

Podľa čl. 127 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Podľa zistenia ústavného súdu uznesením krajského súdu z 19. augusta 2009 došlo k porušeniu sťažovateľovho práva podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru a základných práv podľa

čl. 17 ods. 1, 2, a 5 ústavy. Okresný súd v predmetnej veci uznesením sp. zn. 4 Tp 199/2009 z 22. októbra 2009 rozhodol o predĺžení väzby sťažovateľa do 7. mája 2010, zároveň ďalšími výrokmi zamietol jeho žiadosť o prepustenie na slobodu, neprijal jeho písomný sľub, peňažnú záruku a nenahradil jeho väzbu dohľadom probačného a mediačného úradníka. Sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu z 22. októbra 2009 bola zamietnutá uznesením krajského súdu sp. zn. 7 Tpo 41/2009 z 27. októbra 2009. V dôsledku skutočnosti, že napadnuté uznesenie krajského súdu z 19. augusta 2009 o dôvodoch väzby sťažovateľa nad rámec nedostatkov zistených ústavným súdom obstoja, ako aj vzhľadom na to, že zákonnosť rozhodnutia v tejto časti (vo vzťahu k rozhodovaniu o žiadosti sťažovateľa o prepustenie na slobodu a o nahradení väzby písomným sľubom a dohľadom probačného a mediačného úradníka) nebola sťažovateľom vôbec namietaná, a súčasne aj so zohľadnením skutočnosti, že už medzitým bolo vydané nové rozhodnutie o väzbe sťažovateľa, ústavný súd dospel k záveru, že návrhy rozhodnutia sťažovateľa v časti, v ktorej navrhoval zrušenie uznesenia krajského súdu z 19. augusta 2009 a svoje prepustenie na slobodu, sa stali bezpredmetnými.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ v sťažnosti z dôvodov v nej uvedených žiadal aj o priznanie finančného zadost'učinenia v sume 2 000 € od okresného súdu a v sume 3000 € od krajského súdu.

Podľa názoru ústavného súdu priznanie primeraného finančného zadost'učinenia prichádza do úvahy predovšetkým v tých prípadoch, keď porušenie základného práva alebo slobody nie je už možné napraviť. To znamená, že neprichádza do úvahy zrušenie rozhodnutia alebo opatrenia, resp. uvedenie do pôvodného stavu (I. ÚS 15/02).

Ústavný súd zohľadňujúc všetky okolnosti tohto prípadu, predovšetkým charakter pochybenia okresného súdu a krajského súdu, dospel k záveru, že v danom prípade postačuje vyslovenie porušenia práv s'ťažovateľa a v záujme dovŕšenia ochrany porušených práv nie je potrebné poskytnúť s'ťažovateľovi vyšší stupeň ochrany priznaním finančného zadost'učinenia, a preto v tejto časti jeho s'ťažnosti nevyhovel.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania s'ťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom Mgr. Š. S. Ústavný súd pri priznaní trov konania vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2008 (pri úkonoch právnej služby vykonaných v roku 2009 predstavovala sumu 695,41 €) a za I. polrok 2009 (pri úkonoch právnej služby vykonaných v roku 2010 predstavovala sumu 721,40 €).

Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia vrátane prvej porady s klientom vykonané v roku 2009 a písomné podanie na súd vykonané v roku 2010), a to v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to každý úkon po 120,23 €, t. j. spolu 240,46 €, čo spolu s režijným paušálom 2 x 7,21 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) a DPH (19 % z 254,88 €) predstavuje sumu 303,30 €, a v zostávajúcej časti jeho návrhu na náhradu trov konania nevyhovel.

V súlade s § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde a vzhľadom na skutočnosť, že právny zástupca s'ťažovateľa v jeho podaniach z 8. januára 2010 a 8. marca 2010 (vyjadrenie k stanoviskám súdov zúčastnených na rozhodovaní v predmetnej veci) odstraňoval

nedostatky podanej sťažnosti a neuviedol v nich žiadne právne alebo skutkovo relevantné skutočnosti, ktoré by už neboli ústavnému súdu známe z jeho predchádzajúcich podaní (okrem vyjadrenia sa k možnosti konania verejného ústneho pojednávania v tejto veci na ústavnom súde), ako aj vzhľadom na to, že judikatúru ESLP, na ktorú vo svojich podaniach poukazoval, možno považovať v súčasnosti už za bežne aplikovanú v právnej praxi, ústavný súd v tejto veci nezistil dôvody na priznanie odmeny právnemu zástupcovi sťažovateľa za tretí úkon právnej služby a ani nepovažoval za opodstatnenú jeho požiadavku na zvýšenie základnej sadzby tarifnej odmeny.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia v sume 303,30 € sú súdy zúčastnené na rozhodovaní v tejto veci povinné zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku), a síce okresný súd sumu 151,65 € a krajský súd sumu 151,65 €.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. marca 2010